

Александра А. Стојановић,¹
Правобранилачки помоћник у Војном
правобранилаштву,
Одељењу у Нишу, Министарство одбране
Републике Србије

UDK: 343.513:331.45]:355.35(497.11)

Прегледни научни чланак

Примљен: 08. 05. 2023.

Прихваћен: 14. 09. 2023.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ОПАСНЕ СТВАРИ ИЛИ ОПАСНЕ ДЕЛАТНОСТИ ЗБОГ ПОВРЕДЕ НА РАДУ ПРИПАДНИКА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Апстракт: Предмет анализе у раду је одговорност за штету од опасне ствари или опасне делатности због повреде на раду припадника Војске Србије, уз указивање на праксу судова у Републици Србији приликом одлучивања о овој врсти одговорности. Наведени основ одговорности није регулисан Законом о одбрани и Законом о Војсци Србије, као посебним законима, већ се у Републици Србији у погледу наведене одговорности примењују општи прописи. Разматрања обухватају указивање на правне прописе којима је регулисана ова врста одговорности, уз посебан приказ појединих судских одлука судова опште надлежности у Републици Србији, у којима су изражена правна схватања приликом одлучивања о овој врсти одговорности. Резултати анализе омогућавају сагледавање постојећег законодавног оквира одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности и могућностима за његову конкретизацију и даље унапређење.

Кључне речи: опасна ствар, опасна делатност, повреда на раду, припадник Војске Србије, одговорност за штету, судска пракса.

1. Увод

Као и код сваке расправе о одговорностима и обавезама, како послодаваца, тако и запослених и код повреде на раду и одговорности за штету насталу по основу те повреде, право на рад представља незаобилазно полазиште. С обзиром на чињеницу да је рад саставни део свакодневног живота, сами ризици за настанак повреде на раду, као

---

¹ alexa15309@gmail.com

и право на накнаду штете, захтевају посебну пажњу и проучавање. Запослени се јавља у подређеном положају у односу на послодавца, те саме законодавне норме у већој мери имају за циљ заштиту запосленог. Повреде на раду могу утицати на физичко, психичко и социјално благостање појединца, а обављање послова са повећаним ризицима, захтева и строже мере и одредбе којима се регулишу. Обављањем послова и задатака у оквиру Војске Србије, припадници Војске Србије и запослени у Министарству одбране, изложени су многобројним ризицима, између осталог и од опасне ствари или опасне делатности, које могу утицати на настанак повреда на раду и професионалних обољења. У складу са тим, јавља се потреба за прецизнијим дефинисањем решења која ће се ефективно бавити овим питањем и заштитити запослене у случају настанка штете од опасне ствари или опасне делатности, а посебно ако се има у виду специфичност послова и задатака које обављају припадници Војске Србије. Домаће законодавство, у оквиру Закона о облигационим односима, дефинише одговорност послодавца за штету од опасне ствари или опасне делатности. Значајна је и судска пракса судова у Републици Србији, приликом одлучивања о одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности због повреде на раду припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране.

2. Правни режим повреде на раду

2.1. Појам повреде на раду

Појам повреде на раду, зависи од тога шта је под тим појмом обухваћено у оквиру различитих националних законодавстава. Наиме, свако законодавство посебно уређује потребне услове како би се сматрало да је дошло до повреде на раду. Уопштено говорећи, повреда на раду подразумева “свако телесно оштећење, болест или смрт која је настала као последица несреће на раду”². Када је реч о законодавству Републике Србије, појам повреде на раду је на различите начине био прописан одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању и Законом о здравственом осигурању. Након ступања на снагу новог Закона о здравственом осигурању³, дефиниција повреде на раду је усклађена са оном датом у Закону о пензијском и инвалидском осигурању⁴, те се

---

² International Labour Organization, *Sixteenth international conference of labour statisticians – report of the conference*, International Labour Office, Geneva, 1998, стр. 75.

³ Законом о здравственом осигурању, Сл. гласник РС, бр. 25/2019; у даљем тексту 330.

⁴ Закон о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004

под повредом на раду, у смислу ових закона, сматра „повреда осигураника која се догоди у просторној, временској и узрочној повезаности са обављањем посла по основу кога је осигуран, проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством, наглим променама положаја тела, изненадним оптерећењем тела или другим променама физиолошког стања организма“.⁵ Такође, законодавац дефинише да се повредом на раду сматра и повреда проузрокована на претходно наведени начин, коју осигураник запослени претрпи при обављању посла на који није распоређен, али који обавља у интересу послодавца код кога је запослен. Повредом на раду сматра се и повреда коју осигураник претрпи при доласку, односно повратку са посла, односно на редовном путу од стана до места рада или обрнуто, на путу предузетом ради извршавања службених послова и на путу предузетом ради ступања на рад, као и другим случајевима утврђеним законом⁶.

Овде је значајно напоменути да законодавац није ближе прописао шта се сматра редовним путем од стана до места рада, због чега могу произаћи контрадикторности у тумачењу ове одредбе. Наиме, како наводи Јашаревић (2016:93), услед пропуста законског решења о овом питању, препуштена је слободна процена и тумачење ове одредбе судовима у појединим случајевима. Важно је напоменути да законодавство Републике Србије, повреду на раду дефинише и као „обољење осигураника које је настало непосредно или као искључива последица несрећног случаја или више силе за време обављања посла по основу кога је осигуран или у вези са њим“.⁷ Према овако наведеном

– одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022; у даљем тексту ЗПИО.

⁵Чл. 51. ст. 3 Закона о здравственом осигурању, Сл. гласник РС, бр. 25/2019; Чл. 22. ст. 1 Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022.

⁶Чл. 51. ст. 4. и 5. Закона о здравственом осигурању, Сл. гласник РС, бр. 25/2019; Чл. 22. ст. 2. и 3. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022.

⁷Чл. 51. ст. 6 Закона о здравственом осигурању, Сл. гласник РС, бр. 25/2019; Чл. 22. ст. 4. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 -

решењу домаћег законодавства, имају се у виду случајеви у којима настанак неког абнормалног и штетног догађаја, може проузроковати поједина обољења, штетне последице или повреде по запосленог. Ово се нарочито односи на случајеве у којима се током обављања редовног пословања запослени доводе у контакт са различитим опасностима, а које имају повећане факторе ризика. Одредбе Закона о пензијском и инвалидском осигурању дефинишу да се повредом на раду сматра и повреда проузрокована на начин предвиђен у члану 22. овог закона, коју осигураници претрпе учествујући: у акцијама спасавања или одбране од елементарних непогода или несрећа; у војној вежби или у вршењу других обавеза из области одбране земље утврђених законом; на радном кампу или такмичењу (производном, спортском и др.)⁸, као и на другим пословима и задацима за које је законом утврђено да су од општег интереса⁹. Битно је напоменути да се у смислу наведеног закона, повредом на раду сматра и повреда проузрокована на начин из става 1. до 4. члана 22. овог закона, коју осигураник претрпи у вези с коришћењем права на здравствену заштиту по основу повреде на раду и професионалне болести.¹⁰ Овде би требало напоменути и да професионалне болести, у смислу овог закона, јесу одређене болести настале у току осигурања, проузроковане дужим непосредним утицајем процеса и услова рада на радним местима, односно пословима које је осигураник обављао, док се под професионалним обољењем, у смислу Закона о здравственом осигурању, подразумева обољење настало услед дуже изложености штетностима насталим на радном месту.¹¹

одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022.

⁸ Послодавац неће сносити одговорност за повреду насталу на неком од наведених догађаја уколико је запослени добровљно, а не по налогу послодавца, присуствовао и обављао одређене задатке и активности на тим догађајима. Захтевање надокнаде штете за претрпљену повреду насталу у тим ситуацијама, нема правног основа (видети чл. 164 Закона о раду), те послодавац није у обавези да надокнади штету запосленом. За више видети Пресуду Апелационог суда у Београду, Гж1 5323/2013 од 10. 11. 2011. године.

⁹ Видети чл. 23. ст. 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 - др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022.

¹⁰ Видети чл. 22. ст. 5. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 - др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022.

¹¹ Видети чл. 51. ст. 7. Закона о здравственом осигурању, Сл. гласник РС, бр. 25/2019;

Број повреда на раду у Србији је био у сталном порасту до 80-их година прошлог века, након чега је уследио период стагнације до 1985. године, а потом и опадање броја повреда на раду. Разлог за ово је, вероватно, смањење обима производње и спорадичног пријављивања кршења правила. Истовремено, број смртоносних повреда на раду није значајно смањен (Аранђеловић, Јовановић, 2009:227). Повреда на раду је последњи догађај у ланцу чија је прва карика потенцијална опасност која проистиче из дејства људских и материјалних фактора.

2.2. Одговорности послодавца због повреде на раду

Обавезе и одговорност послодавца за безбедност на раду и накнаду штете запосленом због повреде на раду у правном поретку Републике Србије, прописане су законима и подзаконским прописима. Треба истаћи Закон о безбедности и здрављу на раду, који дефинише да обавезе послодавца, у смислу овог закона и прописа донетих на основу овог закона, истовремено представљају права запослених у вези са спровођењем мера безбедности и здравља на раду.¹² Законодавац предвиђа обавезу послодавца да својим запосленима омогући безбедан рад у здравом и безбедном окружењу, спровођењем потребних мера и задатака који ће омогућити испуњење таквих услова, чиме се штити здравље запослених и смањује ризик за настанак повреда на раду. Такође, законодавац, у извесној мери, штити и самог послодавца, с обзиром да је истим законом прописано да у случају настанка повреде на раду због неуобичајених и непредвидивих околности које су изван контроле послодавца или због изузетних догађаја чије се последице упркос свим настојањима нису могле избећи, послодавац није одговоран у смислу овог закона.¹³ Треба напоменути да због повреде на раду, запослени стиче одређена права која су му, како је претходно указано, гарантована системом пензијског и инвалидског осигурања, али и здравствене заштите. Међутим, истовремено, могућности и права на накнаду штете, запосленом су омогућена одредбама Закона о облигационим односима, те како наводи Антић (2010:469), износ накнаде

Чл. 24. ст. 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022.

¹² Чл. 8. Закона о безбедности и здрављу на раду, Сл. гласник РС, бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 – др. закон.

¹³ Чл. 9. ст. 3 Закона о безбедности и здрављу на раду, Сл. гласник РС, бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 – др. закон.

штете превазилази обештећење које је гарантовано системом социјалног права. Закон о облигационим односима прописује да оштећеник има право, како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи.¹⁴ Висина накнаде штете одређује се према ценама у време доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што друго, док се при оцени висине измакле користи узима у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем.¹⁵

Обавеза послодавца одређена је и Законом о раду¹⁶, којим је, између осталог, одређено да ако запослени претрпи повреду или штету на раду или у вези са радом, послодавац је дужан да му накнади штету, у складу са законом и општим актом.¹⁷ Дакле, овом одредбом закона одговорност послодавца за накнаду штете ограничена је само на случајеве повреде или штете на раду или у вези са радом запосленог, односно у осталим случајевима, послодавац није одговоран за штету. Послодавац није одговоран за претрпљену штету када не постоји узрочна веза између штете и радње или пропуштања послодавца. У том смислу, у једној пресуди Апелационог суда у Новом Саду, према утврђеном чињеничном стању, тужилац је као радник обезбеђења био ангажован на фестивалу, на коме је дошло до избијања туче међу посетиоцима, коју је покушао да спречи и том приликом задобио повреду фрактуре прста, при чему се тужилац, по наређењу неког другог шефа који није његов послодавац, умешао у тучу како би раздвојио посетиоце. С обзиром на чињеницу да је приликом спроведене обуке од стране свог послодавца, а пре него што је ступио на посао, тужилац добио упозорење да нема „овлашћења за примену силе и мешање у случају инцидената у публици“, те да је његов задатак усмерен на вођење рачуна „о безбедности бине, извођача и реона око шанкова“, суд је, сходно одредби члана 164. Закона о раду, донео одлуку да не постоји правни основ за одговорност туженог за насталу штету, налазећи да тужилац јесте претрпео повреду на раду,

¹⁴ Чл. 189. ст. 1. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

¹⁵ Чл. 189. ст. 2. и 3. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

¹⁶ У даљем тексту ЗОР.

¹⁷ Чл. 164. Закона о раду, Сл. гласник РС, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење.

али не и у вези са радом, с обзиром на чињеницу да је примио наређења послодавца који није његов, као и претходно примио упозорења свог послодавца, због чега не постоји основ за накнаду штете.¹⁸ Да би се остварило право на накнаду штете, није довољан настанак штете, већ је неопходно да буду испуњени и додатни услови. Законом о облигационим односима прописано је да кривица за насталу штету постоји онда када је штетник проузроковао штету намерно или непажњом¹⁹, а онај ко дргуе проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.²⁰ Исто тако, Законом о облигационим односима, прописано је да се за штету од ствари или делатности, од којих потиче повећана опасност штете за околину, одговара без обзира на кривицу“.²¹ Може се закључити да послодавац, онда када штета настане независно од опасне ствари, одговара сходно својој кривици, док супротно томе, онда када је штета настала деловањем опасне ствари или делатности, послодавац ће одговорати у складу са ризиком (Ивошевић, Ивошевић, 2018:351).

2.3. Одговорност за штету од опасне ствари или опасне делатности

Према Закону о облигационим односима, штета је умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и наношење другог физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета)“.²² Када је реч о одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности, битно је напоменути да је код ове врсте одговорности прописана претпоставка узрочности, односно за штету од опасне ствари или опасне делатности одговара се по основу ризика опасне ствари, односно опасне делатности. Исто тако, код настанка обољења по основу професионалне делатности, чињеница да је иста

---

¹⁸ Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж.1 1784/2011 од 12.04.2012. године;

¹⁹ Чл. 158. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

²⁰ Чл. 154. ст. 1 Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

²¹ Чл. 154. ст. 2 Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

²² Чл. 155. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

последница деловања опасне ствари или делатности, узима се као претпоставка (Суџум, Стаматовић, 1995:77).

Закон о облигационим односима одређује одговорност за штету од опасне ствари или опасне делатности, тако што прописује да штета настала у вези са опасном ствари, односно опасном делатношћу сматра се да потиче од те ствари, односно делатности, изузев ако се докаже да оне нису биле узрок штете²³. Стога, да би се послодавац ослободио одговорности неопходно је да докаже да штета није настала последично деловањем опасне ствари или опасне делатности, док онда када то не може да докаже, одговорност послодавца се заснива на претпостављеној узрочној вези. Када је реч о самој узрочности, треба навести да се у судској пракси домаћих судова примењује теорија адекватне узрочности, према којој се узроком за настанак штетне последице сматра онај узрок који је подесан, одговарајући, те као такав адекватан, да према редовном току може да произведе конкретну последицу (Антић, 2010:479). У складу са наведеним, може се закључити да уколико штета настане деловањем неколико фактора, као узрочни чинилац сматраће се онај који према редовном току ствари може проузроковати настанак дате штете.²⁴ С обзиром на природу узрока настанка штете, предвиђено је да за штету од опасне ствари одговора њен ималац, док за штету од опасне делатности одговора лице које се њом бави.²⁵ Законодавац прави и изузетак од ове одредбе дефинисањем да ако је имаоцу одузета опасна ствар на противправан начин, за штету која од ње потиче не одговара он, него онај који му је одузео опасну ствар, ако ималац није за то одговоран.²⁶ Такође, прописана је и могућност предаје опасне ствари трећем лицу, тако што је Законом о облигационим односима, одређено да уместо имаоца ствари, и исто као он, одговара лице коме је ималац поверио ствар да се њоме служи, или лице које је иначе дужно да је надгледа, а није код њега на раду, али ће поред њега одговарати и ималац ствари ако је штета произашла из неке скривене мане или скривеног

²³ Чл. 173. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

²⁴ Видети Одлуку Врховног суда Србије, Рев. 1479/94, од 13.04. 1994. године.

²⁵ Чл. 174. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

²⁶ Чл. 175. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

својства ствари на коју му није скренуо пажњу. У том случају одговорно лице које је исплатило накнаду оштећенику има право да захтева цео њен износ од имаоца, при чему ималац опасне ствари који ју је пове-рио лицу које није оспособљено или није овлашћено да њоме рукује, одговара за штету која потекне од те ствари.²⁷ Битно је напоменути да је истим законом прописано и ослобођење од одговорности, односно да се ималац особађа одговорности ако докаже да штета потиче од неког узрока који се налазио ван ствари, а чије се дејство није могло предвидети, ни избећи или отклонити. Ималац неће сносити одговор-ност ако докаже да је штете настала искључиво радњом оштећеника или трећег лица, коју он није могао предвидети и чије последице није могао избећи или отклонити, али се ималац ослобађа одговорности делимично, ако је оштећеник делимично допринео настанку штете, при чему ако је настанку штете делимично допринело треће лице, оно одговара оштећенику солидарно са имаоцем ствари, а дужно је сносити накнаду сразмерно тежини своје кривице, док се лице којим се ималац послужио при употреби ствари не сматра трећим лицем.²⁸

3. Одговорност због повреде на раду припадника Војске Србије

3.1 Правни оквир

Од периода настанка војне доктрине, па све до данас, остаје потреба за ефикасним дефинисањем самих задатака, организације и циљева војске. Припадници Војске Србије су војна лица и цивилна лица на служби у Војсци Србије. Као и у свим другим делатностима, припад-ници Војске Србије обављају послове и задатке у складу са позитивним законским и подзаконским прописима. Са друге стране, као и код свих других послова, безбедност и здравље на раду представљају императив у Војсци Србије. Обезбеђењем безбедних и здравих услова рада у Војсци Србије, омогућава се смањење повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом, уз тежњу за физичким, психичким и социјалним благостањем припадника војске, при чему је потребно спроводити и превентивне мере, које ће омогућити планирање на свим

---

²⁷ Чл. 176. став 1. до 4. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

²⁸ Чл. 177. ст. 1. до 4. Закона о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

нивоима обуке и рада, руковођења и командовања, у циљу спречавања повреда на раду и оштећења здравља припадника Војске Србије.

У смислу Правилника о безбедности и здрављу на раду у Министарству одбране и Војсци Србије²⁹, повреда на раду јесте свака повреда припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством и повреда проузрокована наглим променама положаја тела, изненадним оптерећењима тела и другим изненадним променама физиолошког стања организма, ако је та повреда у вези са вршењем рада и обуке на одређеном радном месту и вршењем службе односно делатности на основу које повређени има својство припадника Војске Србије и запосленог у Министарству одбране. Повредом на раду сматра се и повреда проузрокована на наведени начин коју припадник Војске Србије и запослени у Министарству одбране претрпи при обављању посла на који није распоређен, али који обавља у интересу Министарства одбране и Војске Србије, при чему се повредом на раду сматра и повреда настала на наведени начин коју припадник Војске Србије и запослени у Министарству одбране претрпи: на редовном путу од стана до места службовања или од места службовања до стана; на путу ради ступања у службу; на путу ради извршења службених задатака и у другим случајевима утврђеним законима и овим правилником. Такође, истим Правилником, повредом на раду сматра се и обољење припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране које је настало непосредно или као искључива последица неког несрећног случаја или више силе за време обављања посла на основу којег је осигуран или у вези с њим, при чему се повредом на раду сматра и повреда проузрокована на наведене начине коју припадник Војске Србије и запослени у Министарству одбране претрпи у вези са коришћењем права на здравствену заштиту по основу повреде на раду и професионалне болести. Професионалним обољењем сматрају се одређене болести проузроковане дужим непосредним утицајем процеса рада и услова рада на одређеним радним местима односно делатностима на основу којих оболело лице има својство осигураника.³⁰ Такође, према истом Правилнику, повредом на раду сматра се и повреда коју припадник Војске Србије и запослени у Министарству одбране претрпи када учествује: у акцијама спасавања или одбране од елементарних непогода

²⁹ Правилник о безбедности и здрављу на раду у Министарству одбране и Војсци Србије, Службени војни лист, СХХХIII (20) од септембра 2014. године.

³⁰ Чл. 63. ст. 1. до 6. Правилника о безбедности и здрављу на раду у Министарству одбране и Војсци Србије, Службени војни лист, СХХХIII(20) од септембра 2014. године.

или несрећа на начин утврђен законима и подзаконским прописима којима се уређује област ванредних ситуација и цивилне заштите; на војној вежби или у вршењу других обавеза из области одбране земље прописаних законом; на радном кампу или такмичењу (производном, војном, спортском и сл.) и на другим пословима и задацима за које је законом утврђено да су од општег интереса.³¹

На основу претходно наведеног, може се уочити да су одредбе које се односе на повреду на раду и одговорност послодавца, сличне у односу на све запослене, како у приватном, тако и у јавном сектору, па између осталог и у области одбране, тачније у односу на припаднике Војске Србије и запослене у Министарству одбране.

3.2 Судска пракса

У складу са претходно наведеним, у наставку ће бити указано на судску праксу судова у Републици Србији приликом одлучивања о одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности припадника Војске Србије због повреде на раду.

Из пресуде Апелационог суда у Нишу³², према утврђеном чињеничном стању, произлази да је тужилац у радном односу као цивилно лице у Војсци Србије, где је радио као аутомеханичар, а да је у моменту повређивања био упућен по налогу претпостављеног старешине у другу војну пошту. Сама повреда је настала приликом извршавања својих радних задатака. Наиме, тужилац је на себи имао радно војничко одело и војне ципеле, уместо радних ципела какве му следују. Након што је извршио предвиђени задатак, упао је у рупу и пао под возило, где долази до повреде скочног зглоба и бутни мишић, као и нагњечења десне бутине и левог скочног зглоба. Према налажењу Суда, тужилац је критичном приликом претрпео повреду на раду као запослен код тужене, Републике Србије, при чему је неспорно да је тужилац претрпео описану штету као последицу повреде која му се догодила током рада. Међутим, активност простог кретања не представља сама по себи опасну делатност, док кретање и извршавање радног задатка у обући која није била радна, већ обична војна, представљају појачану опасност за евентуални настанак штете, при чему сам тужилац томе није допринео, с обзиром да је обезбеђење адекватне опреме и обуће у надлежности искључево тужене, која исто није предузела. Како је

---

³¹Чл. 64. тачка 1) до 4) Правилника о безбедности и здрављу на раду у Министарству одбране и Војсци Србије, Службени војни лист, СХХХIII(20) од септембра 2014. године.

³²Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 1896/2020 од 14.12.2020. године.

у конкретном случају, остварена претпоставка узрочности, јер сви напред набројани елементи чине да конкретна активност кретања носи повећан ризик од повређивања, то за случај повреде одговара тужена као организатор опасне делатности по принципу објективне одговорности. Такође, према налажењу Суда, тужилац није допринео повређивању, нити га је могао у таквим условима спречити, а како је тужена организатор опасне делатности, правилно је утврђено да нема места подељеној одговорности тужиоца и да је одговорност на страни тужене.

Такође, из пресуде Апелационог суда у Нишу³³, према утврђеном чињеничном стању, произлази да се тужилац као професионални војник тужене војне поште, повредио у току реализације часа физичке обуке спортске игре – одбојке на спортском терену, када се приликом трчања оклизнуо и пао на леву руку, при чему је задобио повреду у виду нагњечења левог ручног зглоба, што представља лаку телесну повреду. Према налажењу Суда, назначена радња физичког вежбања и трчања, управо због наглог положаја тела, брзине кретања и могућег пада, представља опасну делатност, јер спада у редовне спортске активности у оквиру вршења војне службе. Због тога је, у конкретном случају, остварена претпоставка узрочности, јер сви напред набројани елементи чине да конкретна активност носи повећан ризик од повређивања, због чега за случај повреде одговара тужена као организатор те делатности. Такође, према налажењу Суда, тужилац је критичном приликом уложио сву потребну пажњу, понашао се на уобичајен начин и није могао било шта да предузме да не дође до повређивања, те не може бити активиран институт подељене одговорности.

У пресуди Апелационог суда у Нишу³⁴, према утврђеном чињеничном стању, произлази да је тужилац припадник тужене војне поште као војник по уговору и да је критичном приликом задобио повреду на раду, на свом радном месту падобранац-диверзант, у току обуке на скијању на скијашкој стази на Копаонику, а до повреде је дошло тако што је тужилац задобио ударац у лево колено од стране Н.Н. лица, односно туристе који је скијао истом стазом, који је након ударца у тужиоца наставио са скијањем. Критичном приликом тужилац је задобио повреду у виду уганућа левог коленог зглоба са оштећењем хрскавице, која у време настанка представља тешку телесну повреду на доњој граници ове групе повреда. Према налажењу Суда, тужилац је претрпео повреду

---

³³ Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 4242/2017 од 30.11.2017. године.

³⁴ Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 787/2020 од 05.11.2020. године.

на раду, јер се повредио за време редовне физичке обуке скијање и преживљавање у зимским условима на Копаонику, те да је тужена по принципу објективне одговорности, као организатор опасне делатности одговорна за штету коју је тужилац претрпео. Нешто другачији став произлази из пресуде Апелационог суда у Нишу³⁵. Према утврђеном чињеничном стању у наведеној пресуди, тужилац је био на служби код тужене војне поште када је доживео повреду на раду на спортском терену полигона за физичку обуку у радно време, приликом реализације физичке обуке спортске игре – играње фудбала, на тај начин што је најпре приликом загревања за час спортске игре, осетио извесну бол, а затим је у току часа малог фудбала, када је потрчао за лоптом осетио изузетно јаку бол у десној нози од које је пао и којом приликом је задобио повреду делимично кидање двоглавог мишића леве натколенице, која повреда је у време настанка представљала лаку телесну повреду. Назначене радње физичког вежбања и трчања, управо због наглог положаја тела, брзине кретања и могућег пада, представљају опасну делатност, јер спада у редовне спортске активности у оквиру вршења војне службе. Према налажењу Суда, у конкретном случају, остварена је претпоставка узрочности, јер сви напред набројани елементи чине да конкретна активност носи повећан ризик од повређивања, због чега за случај повреде одговара тужена, као организатор те делатности, по принципу објективне одговорности. Суд је нашао и да постоји допринос тужиоца настанку штете, јер је тужилац допринео настанку штете, на тај начин што је приликом загревања за час спортске игре, осетио извесну бол, када је требао да прекине са даљим активностима и да потражи помоћ надлежног лекара, али је тужилац наставио са активношћу играња фудбала и утврдио да је допринос тужиоца настанку штете 50%.

Занимљиво је да је у пресуди Врховног касационог суда³⁶, одлучујући о ревизији тужене војне поште утврђено је да је тужилац у радном односу код тужене на неодређено време и да је критичном приликом, у кругу касарне, на земљаном делу бедема задобио повреду на раду, на тај начин што се поклизвао на леду приликом кретања неочишћеном страном бедема и задобио прелом десног скочног зглоба, која повреда је тешка телесна повреда. Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да нису испуњени услови за одговорност тужене за насталу штету код тужиоца, јер тужилац није задобио повреду од ствари, односно од делатности од којих потиче повећана

---

³⁵ Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 2409/2018 од 13.06.2019. године.

³⁶ Пресуда Врховног касационог суда у Београду, Рев2 1954/2020 од 17.12.2020. године.

опасност од штете и да је искључена одговорност тужене и по основу кривице, с обзиром да је закључио да је штета коју је претрпео тужилац настала његовом непажњом, односно занемаривањем пажње и бриге која се очекује од сваког човека, а посебно од професионалног припадника војске у конкретnoj ситуацији, због чега је тужени захтев одбио. Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев, налазећи да је небезбедна подлога за кретање, у конкретном случају неочишћена стаза прекривена ледом и снегом, узрок који је довео до повреде на страни тужиоца, због чега постоји одговорност тужене по основу кривице, са разлога што је тужена пропустила да створи безбедне услове за рад у кругу касарне. Остварена је узрочно последична веза, између нечињења тужене и настале штете у смислу одредбе члана 158. у вези члана 154. став 1. Закона о облигационим односима. Због пропуста да створи безбедне услове за рад у кругу касарне тужена је, по оцени другостепеног суда, искључиво одговорна за насталу штету. Врховни касациони суд је одлучујући о ревизији, нашао да је другостепени суд правилно применио материјално право и да наводи ревизије, којима тужена побија постојање основа одговорности за насталу штету код тужиоца позивом на разлоге из првостепене пресуде, не стоје. У конкретном случају, тужилац се повредио крећући се по површини прекривеној ледом и снегом, што због повећане опасности од поклизнућа и пада јесте опасна ствар. Несумњиво је тужена послодавац ималац површине у кругу касарне по којој се тужилац као запослени кретао, па одговара и по принципу објективне одговорности (без обзира на кривицу), за штету које је тужилац претрпео у вези са таквом опасном ствари, по одредби члана 174. Закона о облигационим односима. Код утврђених чињеница од стране првостепеног суда, не произилази да су, у смислу члана 177. Закона о облигационим односима, испуњени услови за потпуно или делимично ослобађање тужене од одговорности.

Насупрот томе, занимљиво је да је у другој одлуци Врховног касационог суда³⁷, одлучујући о ревизији тужене војне поште изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу, Врховни касациони суд прихатио одлучивање о ревизији тужене као изузетно дозвољеној и укинуо пресуду другостепеног и првостепеног суда и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је по закљученом уговору о раду имао својство запосленог на пословима професионалног војника на дан настанка повреде при спортској активности реализованој у оквиру обуке гађања на војном

³⁷ Решење Врховног касационог суда у Београду, Рев2 2314/2019 од 23.09.2020. године;

аеродрому, тако што је у току фудбалске утакмице играле на травна-тој подлози, приликом интервенције као голман, тужилац пао и задобио тешку телесну повреду у виду ишчашења и прелома спољашњег глежња левог скочног зглоба. Према налажењу Врховног касационог суда, одлуке нижестепених судова биле су засноване на чињеници да је повреда професионалног припадника Војске настала на раду, те су сходно чл. 164. Закона о раду, оценили да тужена одговара за насталу штету. Према ставовима нижестепених судова ради се о повреди која је настала обављањем опасне делатности коју је организовала тужена, те сâм тужилац није допринео настанку повреде својим деловањем. Међутим, Врховни касациони суд је оценио да не постоје темељне чињенице за мишљење да тужена као послодавац одговара као организатор опасне делатности, а према чл. 173. Закона о облигационим односима, с обзиром на околности у којима је дошло до промене организације и садржине обуке, где је тужена организовала обуку гађања на војном аеродрому, а запослени су у оквиру обуке играли спортске активности. Стога, повреда није настала у оквиру организоване опасне делатности (обука гађања), већ током фудбалске утакмице у активности одбране гола. Осим тога, према налажењу Врховног касационог суда, није са сигурношћу утврђено да ли је послодавац организовао ову спортску активност или је иста била спонтана организација припадника Војске, као ни разлози због којих би спортска активност била окарактерисана као опасна делатност, због чега није дошло ни до решавања питања битног за примену материјалног права, да ли је својом непажњом тужилац допринео настанку штете, с обзиром да послодавац може сносити део одговорности уколико је штета настала непажњом тужиоца, под условом да пропуст послодавца обухвата необезбеђивање безбедних услова за одржавање спортске активности. Према налажењу Врховног касационог суда, дошло је до погрешне примене материјалног права од стране нижестепених судова, те је чињенично стање остало непотпуно утврђено, због чега су укинуте одлуке нижестепених судова и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

4. Закључак

Када је реч о одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности, прописана је претпоставка узрочности, односно за штету од опасне ствари или опасне делатности одговара се по основу ризика опасне ствари, односно опасне делатности, с обзиром да штета настала у вези са опасном ствари, односно опасном делатношћу, сматра се да потиче од те ствари, односно делатности, изузев ако се докаже да оне

нису биле узрок штете. Судска пракса је прихватила теорију адекватне узрочности, према којој се узроком за настанак штетне последице сматра онај узрок који је подесан, одговарајући, те као такав адекватан, да према редовном току може да произведе конкретну последицу. Према природи узрока настанка штете, за штету од опасне ствари одговора њен ималац, док за штету од опасне делатности одговора лице које се њом бави, уз законом прописане изузетке и ослобођење од одговорности (потпуно или делимично). Анализа законодавног оквира одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности због повреде на раду припадника Војске Србије, показује неопходност конкретнијег и детаљнијег регулисања ове врсте одговорности посебним законима у области одбране земље, а пре свега Законом о Војсци Србије, уз прописивање прецизнијих одредби у погледу ове врсте одговорности. Ово због тога што служба у војсци има своје специфичности, а посебно ако се има у виду природа њене делатности, која се огледа у организовању опасних делатности и свакодневном раду припадника војске са опасним стварима, у оквиру редовних задатака, а у циљу унапређења обуке и физичке оспособљености припадника војске. При томе, из праксе судова опште надлежности у Републици Србији, приликом одлучивања о овој врсти одговорности, произлази да за штету од опасне ствари или опасне делатности због повреде на раду припадника Војске Србије, по принципу објективне одговорности одговара послодавац, Република Србија, Министарство одбране (војне јединице), као организатор опасне делатности, при чему су судови заузели правно схватање да радње физичког вежбања и трчања, због наглог положаја тела, брзине кретања и могућег пада, представљају опасну делатност, јер спадају у редовне спортске активности у оквиру вршења војне службе. Због свега наведеног, потребно је наћи баланс између специфичности службе у војсци, с једне стране, и одговорности за штету од опасне ствари или опасне делатности због повреде на раду припадника Војске Србије, с друге стране.

Литература

Антић, О. (2010). *Облигационо право*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, Центар за издаваштво и информисање;

Аранђеловић, М., Јовановић, Ј. (2009). *Медицина рада*. Ниш: Медицински факултет Универзитета у Нишу;

International Labour Organization, *Sixteenth international conference of labour statisticians – report of the conference*, International Labour Office, Geneva, 1998, стр. 75.

Ивошевић, З., Ивошевић, М. (2018). *Коментар Закона о раду*. Пето измењено и допуњено издање, Београд: Службени гласник;

Jašarević, S. (2016). *Social security law - Serbia*. Alphen aan de Rijn: Kluwer Law International BV;

Петровић, М. (2019). *Страни правни живот бр. 63/1*, Београд, Институт за упоредно право

Суџум, Р., Стаматовић, М. (1995). *Повреде на раду и професионалне болести – права и обавезе*. Београд: НИП „Заштита рада“ д.д.;

Stout, N. A., Castillo, D. N., Amandus, H. E., Rizatella, T. J. (2017). Occupational Injuries and Work Place Violence. *International Encyclopedia of Public Health* (Second Edition), 334-341;

Правни акти

Закон о пензијском и инвалидском осигурању, Сл. гласник РС, бр. 34/2003, 64/2004 – одлука УСРС, 84/2004 – др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019, 62/2021, 125/2022 и 138/2022;

Закон о здравственом осигурању, Сл. гласник РС, бр. 25/2019;

Закон о раду, Сл. гласник РС, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење;

Закон о безбедности и здрављу на раду, Сл. гласник РС, бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 – др. закон;

Закон о облигационим односима, Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020;

Закон о парничном поступку, Сл. гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020;

Правилник о безбедности и здрављу на раду у Министарству одбране и Војсци Србије, Службени војни лист, СХХХIII(20) од септембра 2014. године;

Судска пракса

Одлука Врховног суда Србије, Рев. 1479/94, од 13. 4. 1994. године;

Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж1 5323/2013, од 10. 11. 2011. године;

Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, Гж.1 1784/2011 од 12.04.2012. године;

Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 1896/2020 од 14.12.2020. године;

Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 4242/2017 од 30.11.2017. године;

Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 787/2020 од 05.11.2020. године;

Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж1 2409/2018 од 13.06.2019. године;

Пресуда Врховног касационог суда, Рев2 1954/2020 од 17.12.2020. године;

Решење Врховног касационог суда, Рев2 2314/2019 од 23.09.2020. године.

Aleksandra A. Stojanović,

*Assistant Prosecutor at the Military Prosecutor's
Office, Department in the City of Niš,
Ministry of Defense of the Republic of Serbia*

**LIABILITY FOR DAMAGE INFLICTED BY DANGEROUS THINGS OR
DANGEROUS ACTIVITIES DUE TO THE OCCUPATIONAL INJURY OF MEMBERS
OF THE SERBIAN ARMED FORCES**

Summary

This paper analyzes the liability for damage inflicted by dangerous things or dangerous activities resulting from an occupational injury of the members of the Serbian Armed Forces, with specific reference to the judicial practice of different courts of general jurisdiction in the Republic of Serbia in rendering their decisions on this type of liability. Given the fact that Armed Forces organize and manage dangerous activities, and that its members are in contact with dangerous things on a daily basis, army service entails risks stemming from the use of dangerous things or activities. The conducted analysis demonstrates that it is necessary to find a proper balance between the specific risk-prone nature of the army service and the liability for damage or harm inflicted by dangerous things or dangerous activities due to the occupational injuries of the members and staff of the Serbian Armed Forces. The legal grounds for establishing this type of liability is not explicitly regulated in the Serbian Defence Act and the Serbian Armed Forces, as special (subject-specific) acts regulating this area of law, but this type of liability is covered by general legislation. The analysis of current legislation on this matter shows that there is a need for a more specific and precise regulation on this type of liability by amending the existing special (subject-specific) and systemic laws in the area of defense. In particular, it refers to the Serbian Armed Forces Act, which should be amended by introducing more precise provisions on this type of liability for the purpose of improving the current legislation and its subsequent implementation in practice.

Keywords: *dangerous thing, dangerous activity, occupational injury, member of the Serbian Armed Forces, liability for damage, legislation, judicial practice.*